

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
תשיעי

היכל
חמישי

מ א מ ר

וזכרתי את בריתי יעקב

•

מ א ת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי
חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו קדוש ה'

מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבג"מ זי"ע

— אדמו"ר ה"צמח צדק" —

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מגוף כתב יד קודש

על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

VEZOCHARTI ES BRISI YAAKOV

Copyright © 2019

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

Printed in the United States of America

פתח דבר

לקראת ערב ראש השנה הבעל"ט, יום הולדת של כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" (בשנת תקמ"ט), הננו מוציאים לאור בזה את המאמר ד"ה „וזכרתי את בריתי יעקוב" מאת כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק".

מאמר זה מתפרסם כאן בפעם הראשונה מגוף כתב-יד קודש כ"ק אדמו"ר ה"צ"צ, ותוכנו הגהות וביאורים על מאמר ד"ה זה מכ"ק אדמו"ר הזקן (שנאמר בליאונא, בשנת תקנ"ח).

*

לתועלת הלומדים ומעיינים הוספנו בשולי העמודים מראי מקומות וצינונים. הקונטרס נערך על ידי הרה"ת ר' אליהו שי' מטוסוב, והרה"ת ר' משה מ"מ שי' איידעלמאן.

מערכת „אוצר החפידים"

כ"ט אלול, ה'תשע"ט — ערב ר"ה, ה'תש"פ
מאה ושלשים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ"י.

-
- (1) פ' בחוקתי כו, מב. והוא אחד מעשרה פסוקי זכרונות, שבתפילת מוסף לראש השנה.
 - (2) צילום גוכ"ק מספר 3348 (מכתבי-יד הנמצאים עדיין בשבי' במוסקבא). בצילום הכי"ק, אין ברור סדר כמה מהפיסקאות וההגהות, אבל ת"ל עלה בידינו לסדר המאמר כל דבר על מקומו.

הוא יבין כי כשנאמר על משה שבא עי' העין הלקה יפסדו קיום ונתקדם
היותו או אבט וצוה על ידו וכו' שגורקן קלע שגורקן הקנה ילעה כן
אם דמת יענקו ביענקו כעב וגברת און הוב שטיב גער עליו
אז כונו אטמא עליו ובאקרהם והארץ כעב אנכור וסאז סהו
היה לו שמה אלא שיטור עליהם ורענן שהארץ היספז בהינקל
כוא מאותו דבר שהינקל יעלה ען אלו אז באהבה יעור אהבה
יספז ואם כפול יעור של היספז ובדאי יורח שיהו בהינקל
הארץ גמולת עכתי גברת היספז על ידו יעור כי היספז
כפול קענן סוכס פניו נב ונקרה קודם יצחן כלי קול יאומן
האומתא דמתן נסכה אהבה הנפשות שלהם כוידתם הארות
הפשות בקול וגור קענן כוורת כוורת אין האכה כורת כורת כו
היינו כיו שט אהבום כורתם גבר אטשים ועז' שחיתו יהו לקור וטיון
כחיותו היה שחולק או בהגדר וכן תבית ופסום אחיותו בהחלק שחולקו
אנכורו גברום אלעז' טיב עי' היספסות חותר כ"א שחיתו כן אקנת
א'עצונותו קרעון היספז הוא כפי שטור על הינקל ובהינקל יהו
קרעון טיב שנטרק הארץ היספז ועז' הכוורת שכן שטרה הפ
כוורת שש וכו' הינקל יעורר קול כה פסוי כה היספז עיב כן כל כה
פסוי יתפס אנקנת אם אהבה או יראה או של יעורר כתי אהבה יעלה
סכתי אנקנת כו' גמול וכן יראה כו' אק אין גאת אלא באתקבלת כענן
אע"פ שכתי כורתו הוא עכ"ג אין הגכרון געז' אלא שגכרם אפרים
כו' שט אהבום נסרדים ארחתו וסוכרם געז' אלא שגכרם אפרים
ע' הכוורת כוורת וגור דמתים באקרהם און אנכור הוא
פסוי העלאת ען אקל ביענק כעב ופסוי כו' יענק הוא כתי חסנת
כעס אנקנת ע' הרבנותאית עוצם היחוק והכפלה יהו אהב
ועוררת כה כתי הרעון עד יעלה כי הוא כתי הרעון היקרית
אן הקנה או הקנה יי

הוא יבין כי כשנאמר על משה שבא עי' העין הלקה יפסדו קיום ונתקדם
היותו או אבט וצוה על ידו וכו' שגורקן קלע שגורקן הקנה ילעה כן
אם דמת יענקו ביענקו כעב וגברת און הוב שטיב גער עליו
אז כונו אטמא עליו ובאקרהם והארץ כעב אנכור וסאז סהו
היה לו שמה אלא שיטור עליהם ורענן שהארץ היספז בהינקל
כוא מאותו דבר שהינקל יעלה ען אלו אז באהבה יעור אהבה
יספז ואם כפול יעור של היספז ובדאי יורח שיהו בהינקל
הארץ גמולת עכתי גברת היספז על ידו יעור כי היספז
כפול קענן סוכס פניו נב ונקרה קודם יצחן כלי קול יאומן
האומתא דמתן נסכה אהבה הנפשות שלהם כוידתם הארות
הפשות בקול וגור קענן כוורת כוורת אין האכה כורת כורת כו
היינו כיו שט אהבום כורתם גבר אטשים ועז' שחיתו יהו לקור וטיון
כחיותו היה שחולק או בהגדר וכן תבית ופסום אחיותו בהחלק שחולקו
אנכורו גברום אלעז' טיב עי' היספסות חותר כ"א שחיתו כן אקנת
א'עצונותו קרעון היספז הוא כפי שטור על הינקל ובהינקל יהו
קרעון טיב שנטרק הארץ היספז ועז' הכוורת שכן שטרה הפ
כוורת שש וכו' הינקל יעורר קול כה פסוי כה היספז עיב כן כל כה
פסוי יתפס אנקנת אם אהבה או יראה או של יעורר כתי אהבה יעלה
סכתי אנקנת כו' גמול וכן יראה כו' אק אין גאת אלא באתקבלת כענן
אע"פ שכתי כורתו הוא עכ"ג אין הגכרון געז' אלא שגכרם אפרים
כו' שט אהבום נסרדים ארחתו וסוכרם געז' אלא שגכרם אפרים
ע' הכוורת כוורת וגור דמתים באקרהם און אנכור הוא
פסוי העלאת ען אקל ביענק כעב ופסוי כו' יענק הוא כתי חסנת
כעס אנקנת ע' הרבנותאית עוצם היחוק והכפלה יהו אהב
ועוררת כה כתי הרעון עד יעלה כי הוא כתי הרעון היקרית
אן הקנה או הקנה יי

הוא יבין כי כשנאמר על משה שבא עי' העין הלקה יפסדו קיום ונתקדם
היותו או אבט וצוה על ידו וכו' שגורקן קלע שגורקן הקנה ילעה כן
אם דמת יענקו ביענקו כעב וגברת און הוב שטיב גער עליו
אז כונו אטמא עליו ובאקרהם והארץ כעב אנכור וסאז סהו
היה לו שמה אלא שיטור עליהם ורענן שהארץ היספז בהינקל
כוא מאותו דבר שהינקל יעלה ען אלו אז באהבה יעור אהבה
יספז ואם כפול יעור של היספז ובדאי יורח שיהו בהינקל
הארץ גמולת עכתי גברת היספז על ידו יעור כי היספז
כפול קענן סוכס פניו נב ונקרה קודם יצחן כלי קול יאומן
האומתא דמתן נסכה אהבה הנפשות שלהם כוידתם הארות
הפשות בקול וגור קענן כוורת כוורת אין האכה כורת כורת כו
היינו כיו שט אהבום כורתם גבר אטשים ועז' שחיתו יהו לקור וטיון
כחיותו היה שחולק או בהגדר וכן תבית ופסום אחיותו בהחלק שחולקו
אנכורו גברום אלעז' טיב עי' היספסות חותר כ"א שחיתו כן אקנת
א'עצונותו קרעון היספז הוא כפי שטור על הינקל ובהינקל יהו
קרעון טיב שנטרק הארץ היספז ועז' הכוורת שכן שטרה הפ
כוורת שש וכו' הינקל יעורר קול כה פסוי כה היספז עיב כן כל כה
פסוי יתפס אנקנת אם אהבה או יראה או של יעורר כתי אהבה יעלה
סכתי אנקנת כו' גמול וכן יראה כו' אק אין גאת אלא באתקבלת כענן
אע"פ שכתי כורתו הוא עכ"ג אין הגכרון געז' אלא שגכרם אפרים
כו' שט אהבום נסרדים ארחתו וסוכרם געז' אלא שגכרם אפרים
ע' הכוורת כוורת וגור דמתים באקרהם און אנכור הוא
פסוי העלאת ען אקל ביענק כעב ופסוי כו' יענק הוא כתי חסנת
כעס אנקנת ע' הרבנותאית עוצם היחוק והכפלה יהו אהב
ועוררת כה כתי הרעון עד יעלה כי הוא כתי הרעון היקרית
אן הקנה או הקנה יי

צילום כתב-יד מעתיק עם הגהות בגוכי"ק אדמו"ר הצ"צ

וזכרתי את בריתי יעקוב

וזכרתי את בריתי יעקוב² וגו'. כתיב ויהי³ ערב ויהי בקר יום אחד, שאין היום נק' אחד אלא כשיש ערב ובקר, אבל⁴ בקר בלא ערב אינו יום אחד (הג"ה, עמ"ש בלק"ט⁵ סד"ה וידעת היום, דרוש השני. עכ"ה). וכמו שאין האדם נק' שלם כשהוא בקו אחד, דהיינו כאשר ישנא אוהבו וכדומה שהוא קו גבורות לבד או כאשר יאהב שונאו שהוא קו החסד לבד, כ"א כאשר כלול מחו"ג בתערובות, דהיינו שלא יחפה אפילו לאוהבו בדבר רע שיעשה וישנא אותו קצת, אלא שירחמנו ויוכיחנו (הג"ה, וזהו ענין מדת ת"ת המחבר חו"ג יחד, כמ"ש בענין ונתתם לי אות אמת דא ואו בזהר ר"פ ויקרא. עכ"ה) כן בעבודת ה' צריך שיהי' השמחה בה' והמרירות מעצמו שקולין בתערובות, לא יגבר זה על זה יותר מדאי.

קיצור. שצ"ל התכללות מלילה ויום, מרירות ושמחה, כמו התכללות חו"ג, אז דוקא נקרא יום אחד. ועיין מענין יום אחד במד"ר פ' בראשית פ"ב⁶ והיה יום אחד הוא יודע לה', וספ"ג⁸ שבו היה הקב"ה יחידי בעולמו.

והנה ה' בחי' יש בעבודה הנקרא לילה ויום. הא' כמ"ש⁷ לילה בחי' מרירות בקר שמחה, וזה כמ"ש בזה"א פ' ויחי דרכ"ט ע"ב מענין רננא ברמשא שמחה בצפרא, ועיין מזה בת"א¹⁰ פ' מקץ כד"ה רני ושמחי, דרוש

(5) בלק"ט סד"ה וידעת היום: בפ' ואתחנן ז, ד (שם אריכות בענין שהיום הוא דוקא עם הלילה, ועד"ז הנפש האלקית הוא דוקא עם הנפש הבהמית כו', ובענין כי הוי' הוא האלקים).

(6) בענין ונתתם לי . . . בזהר ר"פ ויקרא: יהושע ב, יב. וז"ל ב, א: ונתתם לי אות אמת, דא את ו' דדא אקרי אות אמת, ואי תימא שאר אתון לאו אינון אמת, אין, אלא אות דא אות אמת אקרי. ונתבאר בארוכה בענין מדת התפארת קו האמצעי שמברית מן הקצה אל הקצה ומחבר חסד וגבורה כו' – בסה"מ תקס"ה ח"א ע' שסח ואילך (ובביאורי הזהר לאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' שיג ואילך). וראה גם לקו"ת ואתחנן ה, א ואילך.

(7) פ"ב והיה יום אחד: פסקא ג: ויהי ערב גו' יום אחד שנאמר (זכרי' יד, ז – על לעתידי לבא) והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והי' לעת ערב יהי' אור.

(8) פ"ס: פסקא ח.

(9) כמ"ש לילה בחי' מרירות: ראה לעיל בסמוך.

(10) בת"א פ' מקץ: לו, א ואילך.

(1) וזכרתי: מאמר כ"ק אדמו"ר הצ"צ, הגהות על ד"ה וזכרתי שנדפס בהוספות לסה"מ אתהלך לאזניא ע' עדר [והוא מן ש"פ בחקותי תקנ"ח]. פנים המאמר כאן הוא מאדמו"ר הזקן, ההגהות מאדמו"ר הצ"צ, ולהקל על הקורא, באים ההגהות באותיות קטנות ובולטות. המאמר בכת"י מעתיק, וההגהות מגוכ"ק אדמו"ר הצ"צ נמצאים בצילום כת"י מוסק' 3348.

תוכן המאמר נתבאר ג"כ בשניונים בד"ה וזכרתי, בסה"מ תרנ"ד ע' ערה. חלק מעניני המאמר נתבארו בד"ה וזכרתי, בפלה הרמון (להרה"מ מפארישט) ויקרא ע' תקכא.

(2) וזכרתי את בריתי יעקוב וגו': בחוקותי כו, מב.

(3) ויהי ערב: בראשית א, ה.

(4) אבל בקר בלא ערב אינו יום אחד: ראה זח"א מ, א: לית יום בלא לילה כו'. וזח"א צג, ריש ע"ב: ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד, דא בלא דא לא מקרי אחד. וראה גם ברכות יג, ב: כדי להזכיר מדת יום לילה ומדת לילה ביום כו' כדאמרין יוצר אור ובורא חשך כו' גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור.

וזכרתי את בריתי יעקב

השנני. ה'י'ל שהן תפלה ותורה. כמ"ש בלק"ת¹¹ פ' תבא בד"ה תחת אשר לא עבדת, וזהו ג"כ ענין רננא ושמחה. הג', י"ל תשב"כ ותשבוע"פ נקרא יום ולילה, כמ"ש בתנ"א¹² פ' בראשית בד"ה ענין הברכות, ושם¹³ נתבאר ג"כ שהוא פנימיות הלב וחיובניות הלב. הדי', י"ל שלמעלה הן ב' שמות הוי' ואלקים, והיינו שמדת מ' נק' לילה, וז"א נק' מדת יום ונק'¹⁴ בקר דאברהם ובקר דיוסף, ועמ"ש מזה בלק"ת¹⁵ סד"ה וידעת היום, שזהו פני וידעת¹⁶ היום כו' כי הוי' הוא האלקים, שכמו שהיום כלול מלילה ויום כמ"כ הוא כי הוי' הוא האלקים כו'. הה', זהו בחי' יעקב וישראל, כמ"ש בד"ה¹⁷ תחת אשר לא עבדת, וכמבואר בזהר¹⁸ וישלח דף קע"ד א' שלכן נק' יעקב ונק' ישראל כמו שלמעלה הוא ענין ב' שמות הוי' אלקים כו', כי ישראל זהו בחי' כיו" שרית עם אלקים. ועמ"ש מענין יעקב וישראל בד"ה²⁰ לא הכיט און ביעקב שזהו ג"כ בחי' אתכפיא ואתהפכא.

והנה שייכות ענין לילה ויום לענין זוכרתי את בריתי יעקב, כי גבי יומם ולילה כתיב ברית, אם²¹ לא בריתי יומם ולילה, וזהו עצמו ענין בריתי יעקב, דהיינו בחי' יעקב וישראל, וגם כי יעקב²² תיקן תפלת הערב.

הנ"ל יובן ענין וידעת היום, להיות שהיום הוא עם הלילה, ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, היינו כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא שמן החושך נעשה אור, כך הוא גילוי אור א"ס ב"ה מחשך עליון, ברישא חשוכא, בחינת ישת חשך סתרו ואל עליון, והדר נהורא להיות בחי' אור וגילוי והיינו ע"י הדעת, וזהו וידעת היום, ומזה וידעת כי הוי' הוא אלהים שנמשך להיות חיבור ויחוד שם הוי' עם שם אלהים, ע"י המשכות וי"ו והנורא מאל עליון הכולל ומחבר השני הפכים כו'.

16) וידעת היום: ואתחנן ד, לט.

17) בד"ה תחת אשר: לקו"ת תבוא שם.

18) בזהר וישלח דף קע"ד א': ז"ל בזהר שם: בזמנא דאסגיא זכאין בעלמא הוי' שמיה ואתקרי בשמא דרחמי, ובזמנא דאסגיא חייבין בעלמא אלהים שמיה ואתקרי בשמא דאלהים, כך בזמנא דיעקב לא הוה בין שנאין ולא הוה בארעא אחרא קרי ליה ישראל וכד הוה בין שנאין או בארעא אחרא קרי ליה יעקב כו' [ע"ש עוד בהמשך].

19) כי שרית עם אלקים: וישלח לב, כט.

20) בד"ה לא הביט: לקו"ת בלק ע, ג.

21) אם לא בריתי: ירמי לג, כה.

22) יעקב תיקן תפלת הערב: ברכות כו, ב.

11) בלק"ת פ' תבא: מב, ג ואילך [נשם בתחילת הענין: אך הנה יש ב' מדרגות בעבודת ה' מדת יום ומדת לילה, בחינת יעקב ובחינת ישראל, ובדרך פרט הם בחינת תורה ובחינת תפלה. עיין מ"ש מענין מדת יום ומדת לילה בד"ה רני ושמחי גבי רננא ברמשא ושמחה בצפרא, ובד"ה ענין תנוכה גבי בבקר כתיב בהיטיבו ובבין הערבים כתיב בהעלות, וסד"ה להבין ענין הברכות, סד"ה וידעת היום. ועיין זח"א קע"ד א' בענין יעקב וישראל. ע"כ].

12) בתנ"א פ' בראשית: ו, ד ואילך.

13) ושם נתבאר ג"כ שהוא פנימית הלב: דף ז,

ב.

14) ונק' בקר דאברהם ובקר דיוסף: זח"ג רד, א ואילך: תרי בקר אמאי, אלא חד בקר דאברהם דכתיב וישכם אברהם בבוקר וחד בוקר דיוסף דכתיב הבוקר אור כו' (חסד ויסוד) ע"ש ההמשך. נתבאר באריכות בסה"מ תקס"ב ח"ב ע' תקד [הובא ונתבאר בתורת מנחם ח"ז (תשט"ז) ע' 93. וראה לקוטי שיחות חל"ט ע' 51, 56]. ובאופן אחר בביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי רכב, א (קט, א). [וראה במראי מקומות בסה"מ תרל"ח ע' קצט].

15) בלק"ת סד"ה וידעת: ת, ד ואילך: ועם כל

וזכרתי את בריתי יעקוב

קיצור מההג"ה. ה' בחי' שנק' לילה ויום, רננא ושמחה, תפלה ותורה, תשבוע"פ ותשב"ב, יעקב וישראל שהן אתכפיא ואתהפכא, וזהו ענין שני שמות הוי' ואלקים, ובהתחברות שני הבחי' יחד דוקא נק' יום אחד. וכמו בענין תורה ותפלה אמרו"ל כל²⁵ האומר אין לי אלא תורה, שהוא בחי' מדת יום לבר, אפילו תורה אין לו, אלא תורה וגמ"ה, ופרש"י²⁴ בשבת פרק מפנין, דעיון תפלה הוא בכלל גמילת חסדים יעו"ש. וכמ"כ א"א להיות אמיתית השמחה בתומ"צ בלי קדימת הרננא והמרירות כמ"ש בת"א²⁵ פ' ויחי בד"ה אוסרי לגפן. וכן א"א להגיע לבחי' ישראל עד שיהי' תחלה בבחי' יעקב כמ"ש בד"ה²⁶ מה טובו ובד"ה לא הביט און כיעקב. וכן בענין ב' שמות הוי' אלקים א"א להמשיך גלוי' ש' הוי' אלא ע"י שיהא בחי' עובד²⁷ אלקים, כמ"ש בסש"ב²⁸ ח"א פט"ו בפירוש עובד אלקים כו'.

ב) והנה מדת מלכותו ית' נק' בשם לילה (כמ"ש בזהר פ' לך דיצ"ב ע"ב ע"פ הצות לילה אקום להודות לך ובפ' בראשית דל"א ע"א. ועיון במד"ר ס"פ בא ס"פ י"ט ע"פ כי לא בחפזון תצאו, שביצ"מ היה הגאולה בלילה ולע"ל יהיה ביום כו', מובן שגם בהגאולה יש הפרש אם הוא באמצעות מדת לילה או ע"י מדת יום כו').

לו אלא תורה וגמ"ה. הנה ודאי דגמ"ח הוא כפשוטו ממש, כי תכלית חכמה תשובה ומע"ט, והלומד ואינו עושה נוח לו שתהפך שליתו על פניו, אמנם באמת גם עיון תפלה הוא בכלל גמ"ח כדאיאת בגמרא ופרש"י בשבת דקכ"ו.
25 בת"א פ' ויחי: מו, ב ואילך.
26 בד"ה מה טובו ובד"ה לא הביט: לקות בלק עג, א ואילך. עא, ד ואילך.
27 עובד אלקים: ע"פ לשון הכתוב – מלאכי ג, יח.

28 בסש"ב ח"א פט"ו בפירוש עובד אלקים: ראה גם לקות בלק שם עג, ד: וענין עובד אלקים המבואר בסש"ב פט"ו שהוא מלשון עורות עבודים, וכך הוא מתקן הסתרה הנמשך מהצמצום דשם, אלקים ע"י מה שהוא מייגע את עצמו בועשה טוב להלחם עם הטבע והיצר כו'. ועד"ז בכ"מ.

23 כל האומר: ע"פ יבמות קט, ב: כל האומר אין לי אלא תורה כו' אפילו תורה אין לו. וכותב ע"ז בהערת רבינו (בסה"מ תש"ח ע' 266. קונטרס עץ החיים פ"ב): „והנה סיום מרוז"ל זה „אלא תורה וגמ"ח" אינו בש"ס שם. וי"ל עפמ"ש בלקות [פ' ראה] ד"ה כי תשמע בקול ס"ג [כג, ג], וז"ל: אמרו"ל כל האומר כו' שהפ"י הפשוט הוא שצריך שיעסיק בתורה ובגמ"ח כו' כללות המצות. – ולהעיר מיבמות קה, א. אגה"ק ס"ה".

24 ופרש"י בשבת פרק מפנין: קכו, ב (שעיון תפילה הוא בכלל גמילות חסדים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז במשנה ריש מס' פאה, דכתיב גומל נפשו איש חסד ונפש היינו תפילה דכתיב ואשפוך את נפשי לפני ה', עיון במסורת הש"ס שבת שם, ובר"ש פאה שם). בהגהת אדמו"ר הצ"צ בלקות יקרא ה, א: „והגם שבדברי רו"ל נזכר הלשון כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין

וזכרתי את בריתי יעקוב

והטעם הוא כי ידוע²⁹ שעיקר בנין המל' הוא מהגבורות (הג'ה). עיין בסידור³⁰ ע"פ כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו, ובדרוש המתחיל אד' שפתי תפתח, ובד"ה³¹ תקעו בחדש דרוש השני, ובת"א³² פ' תצוה בד"ה זכור את אשר לך עמלק. ועיין בה"ה³³ פ' שופטים בפירוש ע"פ שנים עדים יקום דבר, שם פ"י שבנינה ע"פ חו"ג, ואפ"ל שזהו ענין ב' הצאי הלילה כמ"ש בזהר פ' לך דצ"ב סע"ב הנ"ל. עכ"ה).

להחיות רוח שפלים דבי"ע מאין ליש בבחי' רצוא ושוב (הג'ה). ר"ל פ'י והחיות³⁴ רצוא ושוב, היינו החיות העליון המאיר ממל' דאצי כבי"ע הוא כבחי' רצוא ושוב, וכן פ'י רבינו ז"ל בד"ה³⁵ ויקחו לי תרומה והוא משום שאין ערוך כו'. ועמ"ש בלק"ת³⁶ פ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון בפירוש הלא דברי כאש, ויובן ענין רוי"ש זה ע"ד שהחיות שבלב דופק שהוא בחי' שוב ורצוא. ועמ"ש בת"א³⁷ פ' בראשית סד"ה כי כאשר השמים החדשים. עכ"ה).

ונק' קיסטא³⁸ דחיותא להיותה בחי' התפשטות לבד ולא עצמות א"ס ב"ה (הג'ה). ר"ל כמו אפילו בעת השינה שנשאר רק קיסטא דחיותא, הרי הדפק דופק בבחי' רצוא ושוב להחיות הגוף, ושינה היא בליה, כך הוא ענין הארת המלכות המאיר להחיות בי"ע. והנה לשון קיסטא נ' שהוא על דרך קסתא³⁹ דמורייתא

34 והחיות רצוא ושוב: יחזקאל א, יד.
35 בד"ה ויקחו לי תרומה: משנת תק"ע, נדפס עם הגהות באוה"ת תרומה ע' א'שסח ואילך.
36 בלק"ת פ' אחרי . . . הלא כה דברי כאש : ירמ" כג, כט. לקו"ת כה, ג ואילך.
37 בת"א פ' בראשית סד"ה כי כאשר: ב, ג ואילך.
38 קיסטא דחיותא . . . בעת השינה: זחי"א פג,

א: נפשא דבר נש כד סליק לערסיה נפקת מניה וסלקא לעילא, נפשא סלקא ולא אשתאר בה בהדי גופא בר חד רשימו דקסטא דחיותא, דלבא ונפשא אזלא ובעיא לסלקא כו'. וראה לקו"ת אמור לא, ב ובמ"מ בסוף הספר (שם).

39 קסתא דמורייתא . . . דק"ט ע"א: בגמ' ורש"י שם: אמר ר' יצחק קסתא דמורייתא (מדה שמוכרין בה המוריית, שמן של דגים – רש"י ע"ז כט, ב) דהוה בציפורי, היא הוה כמין לוגא דמקדשא, ובה משערין רביעית של פסח (שממלאין אותה ומחלקין אותה לארבע כוסות, דלוג ארבע רביעיות). [בכמה ראשונים הגירסא בגמ' היא „קסתא דמורייתא“ הראשון בט' והשני בת']

29 ידוע שעיקר בנין המל' הוא מהגבורות: עץ חיים שער תיקון הנוקבא (של"ד) פ"ה. מקדש מלך לזחי"א, א, א (הובא בסה"מ תרמ"ו ע' י). וראה עוד (בנוסף לדרושים שהובאו בהגהה לקמן בפנים) במראי מקומות בסידור עם ד"ח (הוצאת שנת תשע"ט) כ, ג הערה 210. ובמ"מ במאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' ריח. ובתו"ח בשלח ח"א רמד, א.

30 בסידור ע"פ כבוד מלכותך . . . ובדרוש המתחיל אד' שפתי תפתח: סידור עם ד"ח נב, ג ואילך. רלו, ג ואילך. [בהוצאת תשע"ט, כרך א' פה, ד. כרך ב' שדמ, ג. ועיין גם שם סו, א בד"ה ברוך המרחם].

31 ובד"ה תקעו בחדש: לקו"ת דרושים לר"ה נד, ד ואילך [שם בענין שמתחלה עלה במחשבה לברוא במדת הדין כו'. ועיין בהביאור על ד"ה תקעו, בסה"מ תקס"ח ח"א ע' ע' תכ בענין בנין הנוקבא בר"ה שנאצלה בבחינת נקודה אחת כו'].

32 ובת"א פ' תצוה: פה, ג.

33 בה"ה פ' שופטים . . . שנים עדים: שופטים יט, טו. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי רנז, ג (קכג, ד) .

וזכרתי את בריתי יעקוב

פרק ערבי פסחים דק"ט ע"א שהוא מדת לוג שהוא ד' רביעיות. ע' במא"א אות ריש סעיף ו בענין רובע ובענין רביעית, ועמ"ש ע"פ⁴⁰ ומספר את רובע ישראל. עב"ה).

ואפילו עלמא דאתכסי' שהוא בחי' אמירה בלב מקור אותיות הדבור שבפה, הוא ג"כ רק התפשטות לבד, כמו אותיות המחשבה של האדם שהם בסקירה אחת ובמהירות גדולה, ואעפ"כ אינו נתפס ליש ודבר נגד עצמיות הנפש (ע' בד"ה⁴¹ אם בחקתי ובד"ה נשא ובד"ה אלה מפעי, דרוש השלישי).

וזהו ברוך שאמר והיה העולם, מן אמירה שבלב נעשה מקור התהוות מקום וזמן, אך להיות כי זמן ומקום הם נפרדים ליש ודבר בגבול, ומקבלים חיותם מן התפשטות מדת מלכותו ית' ולא מעצמותו, וכמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ו בענין מלך מלך ימלוד, כמו עד"מ התפשטות⁴² אימת מלך על אנשי מדינתו כמבואר, א"כ גם באותיות מחשבותיו שהוא מקור לאותיות הדבור שמהם נתהוה עלמין דאתגליין, א"כ גם אותיות המחשבה הם שורש ומקור לעלמין דאתגליין, הוא ג"כ רק מן התפשטות מלוכה לבד, כמשל אדם החושב שיתנשא על זולתו, מחשבה זו היא מקור לגילוי התנשאותו והתפשטותו, כן בחי' מחשבת⁴³ אנא אמלוך שהיא כל התפשטות המחשבה, היא מקור לבחי' מלכות⁴⁴ בכל משלה (ע' בד"ה⁴⁵ ואולם חי אני ובד"ה כי כארין תוציא צמחה).

וזהו יחיד⁴⁵ חי העולמים כו', כי אחד נק' מה שמתאחד א' לחבירו והיו לאחדים, אבל לשון יחיד הוא שלא הי' בגדר התחלקות קוין כלל (ע' בת"א⁴⁶ בד"ה וזארא אל אברהם ובלק"ת⁴⁷ בד"ה כהעלותך), כי אותיות מחשבותיו ית' שהם מקור

חי כל העולמים עליונים ותחתונים אינו אלא מבחי' מלך, ממה ששם מלכותו עליהם כו'. ועד"ז בכ"מ. (43) מחשבת אנא אמלוך: לשון התרגום ירושלמי למלכים-א, ה. ועיין הלשון במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' ז: „וכמ"ש בזהר בפ' וימלוד אנא אמלוך". ועד"ז בדרך מצותיך להצ"צ קע, ב. וראה לקו"ת נשא כא, ד. נצבים מז, ג. נא, ב. ובמראי מקומות במאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג ע' תתצד.

(44) מלכותו בכל משלה: תהלים קג, יט.
(45) בד"ה ואולם חי אני ובד"ה כי כארין: סה"מ תקסט ע' רא ואילך. לקו"ת נצבים נא, ב.
(46) יחיד חי העולמים: תפילת ברוך שאמר שם.
(47) בת"א בד"ה וזארא: תו"א וזארא נה, ב ואילך.
(48) ובלק"ת בד"ה בהעלותך: כט, ד.

(40) ע"פ ומספר את רובע ישראל: לקו"ת בלק כג, י. ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי בלק רכ, א [קח, א]. וראה גם אוה"ת בלק ע' תתקלה. ובארוכה אוה"ת שמע"צ ע' א'תשצג [ושם: ועיין פרד"ס ערך רובע הוא היסוד וע"ש ערך רביעית, וע' מזה במא"א אות א' ר' סעי' ו, וע' בלקו"ת פ' בלק ד"ה מי מנה פ' רובע ישראל על מל', וע"ש כי טוב הוא כו'].

(41) בד"ה אם בחקתי ובד"ה נשא ובד"ה אלה מסועי: בלקו"ת בחוקותי מה, א ואילך. נשא כ, ב ואילך. מסעי צא, ב ואילך.

(42) התפשטות אימת מלך: ראה גם סידור עם דא"ח נד, ד (לב, ד): וכמשל התפשטות אימת המלך על אנשי מדינתו, שאין זה רק מה ששמו נקרא עליהם בלבד וכמ"ש במ"א, וזהו ענין מה שאנו אומרים „יחיד חי העולמים מלך", פ"י, מה שהוא ית'

וזכרתי את בריתי יעקוב

לחיי העוה"ב, אע"פ שהם בתכלית הביטול, עד"מ כמו אותיות המחשבה שמשוטטים כרגע וחוזרים, אבל עכ"ז יש התפשטות איזה דבר שיבוטל ויהיו לאחדים (וזהו כענין ביטול נוני ימא, עיין בה"ז⁴⁸ פ' בשלח על המאמר דמ"ח בד"ה עוי"ל כו' באופן אחר, ועמ"ש בד"ה⁴⁹ מי מנה עפר יעקב), אבל עצמות אא"ס נק' יחיד, והוא משפיל א"ע בדרך דילוג גדול ממהות למהות, להיות חי העולמים, ג"ע עליון ותחתון, בבחי' או"פ ומקיף (ע' בביאור⁵⁰ ע"פ כי אתה נרי ובד"ה יביאו לבוש מלכות). וזהו⁵¹ אלקי' עצמות⁵² בחי' בינה (צ"ע) יחיד, שאינו התפשטות והתחלקות קוין, ומה שמשפיל א"ע להיות חי העולמים, הוא בשביל מלך שהי' במחשבתו ית', אבל לגבי עצמותו ית', מחשבה זו היא השפלה גדולה.

ע"ך מש"כ גדול⁵³ ה' כו' ודרשו חז"ל אימתי נק' גדול כשהוא בעיר אלקינו, כלומר שזה קאי על ריבוי⁵⁴ רבבות היכלות והעלמין סתימין כמ"ש בזהרה, עליהם נאמר לגדולתו⁵⁵ אין חקר, שאין לומר על עצמותו ית' שאין לו ראשית, כי לית מחשבה תפיסא ב'י כלל, אלא על מה שמקבלים הנבראים מן התפשטות אא"ס שנק' גדולתו, ע"ז נאמר שאין לגדולה והתפשטות זו חקר וסוף (וע' בת"א⁵⁶ פ' וארא בד"ה וידבר אלקים כו' וארא כו').

קיצור. מדת מלכותו ית' נק' לילה, לפי שעיקר בנינה מן הגבורות, ובבחינת רצוא ושוב, ונקרא קיסטא דחיותא. מל' רק שם והארה. יחיד וחי

וילך ע' איתנו (בענין אלקים שלמעלה משם הוי").
ובאוה"ת נ"ך ע' קפד: היינו כי המ"ם סתומה רומז לבינה שבה התגלות עתיק, שהוא מל' דא"ס, שבחי' זו סתומה עלמא דאתכסיא, ונק' בזהר מוחא סתימאה דע"ק ולא אתפתח לל"ב שבילין כמו חכמה דז"א דאתפתח כו'. ועד"ז בלקו"ת פ' ראה לא, א. אוה"ת ויחי שפט, א. ועוד. וראה עוד בנדוד' בענין יחיד חי העולמים מלך במאמרי אדה"ז תקע"ב ע' קלד.

53 גדול ה' . . אימתי נק' גדול: תהלים מה, ב. זח"ב רלה, א: במה איהו גדול בעיר אלקינו. זח"ג ה, א. וראה במראי מקומות במאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' פ. סה"מ תרכ"ז ע' ר.

54 ריבוי רבבות היכלות . . כמ"ש בזהרה: ראה זח"ב רמד, ב ואלך. זח"ג קכה, ב. בתנאי פמ"ו: ונדוד מזה"ק והאר"ז ז"ל ריבוי ההיכלות והעולמות עד אין מספר ובכל עולם והיכל ריבוא רבבות מלאכים לאין קץ ותכלית כו'.

55 לגדולתו אין חקר: תהלים קמה, ג.

56 בת"א פ' וארא: נג, ב.

48 בה"ז פ' בשלח: צד, ג (מב, ג).
49 בד"ה מי מנה: לקו"ת בלק ס, ב ואלך.
50 בביאור ע"פ כי אתה נרי ובד"ה יביאו לבוש מלכות: תר"א מא, ב (בפ"י מלך יחיד כו'). ז, ג.
51 וזהו אלקי' . . יחיד: ברכת ברוך שאמר שם: אלקינו יחיד חי העולמים כו'.

52 עצמות בחי' בינה (צ"ט): נרשם בקיצור, ולא נתפרש מהו הצ"ע [נאפשר על השייכות דבחי' אלקינו ובחי' בינה לדרגת עצמות אין סוף]. וראה עוד במאמרי אדמו"ר הזקן נביאים ע' סח: בחי' היחוד והביטול של הנשמות בשרשן ומקורן בפנימי' בינה שמאיר בו עצמות או"ס אנוכי מי שאנוכי, כי שם המה כלולים ומיוחדים בתכלית היחוד כו', . . לעת"ל שיהי' אז הארת עצמות או"ס שבפנימי' בינה. ושם ע' סט: והיינו ע"י מ"ם סתומה שהוא ענין פנימי' בינה שמאיר בו הארת עצמות אלקות, כמו בבחי' ביטול האמיתי דבחי' ח"ע, וגם בשם אהי' כמ"ש אהי' אשר אהי' אנא זמין לאתגלאה ולאולדא כו'. ע"כ, ועי' בלקו"ת במדבר ט, ג (דלפעמים בינה נק' עתיקא בזהרה). אוה"ת

וזכרתי את בריתי יעקוב

העולמים בחיי מלך, מחשבה אנה אמלוד, זהו השפלה ע"ד אימתי גדול כו'.
ועמ"ש בד"ה⁵⁷ חנוך ורחוב הוי' מענין שהתהוות המ' ע"י ריבוי הצמצומים

(הג"ה). ועוד יובן זה שמדת מ' נק' לילה, ע"ד שנתבאר בד"ה⁵⁸ מי מנה, שמדת מ' הוא התנשאות והסתלקות הפך הגילוי והקירוב, ומחמת הסתלקות זו נשאר הנברא יש ודבר נפרד, וזהו החושך של מדת לילה. ועמ"ש בד"ה⁵⁹ תקעו בחודש דרוש הראשון, בפירוש מלך העולם ל' העלם כו'. ואמנם ענין ימלוד⁶⁰ ה' לעולם י"ל ע"ד בחי' בלילה⁶¹ הזה, שגם בחי' לילה יהי' בבחי' זה, בד"ה ותוסף אסתר, וע"ד לעת⁶² ערב יהיה אור, והוא ענין והיה⁶³ אור הלבנה כאור החמה, וכתוב ולילה כיום יאיר תלים סי' קל"ט יב. ובחי' המקור המשפיע למדת מל' נק' יום, אל⁶⁴ הוי' גימ' יום, וכמו השמש מאיר בחירה והירה מאירה בלילה כו'. עכ"ה)

ג) אלא שבני ישראל עם⁶⁵ קרובו אינם חפצים בשום התפשטות, כמאמר דהמע"ה מ"ה⁶⁶ לי בשמים כו', צמאה⁶⁷ נפשי, דהיינו רוח פיו ית' המסתתר בב"ע, והחיות אלקות שבהם רצוא ושוב, נק' תפילת הערב, (הג"ה). י"ל מחמת הערב והחושך המחשיך יהי' ע"ד לבי⁶⁸ ובשרי ירננו אל אל חי, בד"ה⁶⁹ וארשתוך לי, דקמיה⁷⁰ כחשכה כאורה בשני כפין, עמ"ש בד"ה מצה זו, ושם ולילה כיום יאיר, וזהו ענין תפלת הערב. והנה שמשו⁷¹ ומגן הוי' אלקים, ובחנה ותתפלל⁷² הנה על

57 בד"ה חנוך ורחוב: סידור עם דא"ח פד, ד
 (נב, ב): שהרי חסד דו"א ה' מתצמצם אורו על ידי
 הבדלת ג' מסכים שיש באב"ע, בין אצילות
 לבריאה מסך א/ ובין בריאה ליצירה מסך ב/ ובין
 יצירה לעשי' מסך ג/, עד שבהגיע האור בעוה"ז
 השפל היה החסד מתצמצם בתכלית כו'.
 58 בד"ה מי מנה: לקר'ת בלק סח, א ואילך.
 59 בד"ה תקעו בחודש: לקר'ת דרושים לר"ה
 נד, א. וראה גם לקר'ת נצבים שם נ, ג. דרושים
 לש"ש סז, ג.
 60 ימלוד ה' לעולם: תהלים קמו, י.
 61 בלילה הזה . . . בד"ה ותוסף אסתר: בא יב,
 יב. תר"א צד, ד.
 62 לעת ערב יהי' אור: זכרי' יד, ז (הובא לעיל).
 63 והיה אור הלבנה: ישעי' ל, כו.
 64 אל הוי' גימ' יום: פע"ח שער כ"ב (ספה"ע)
 פ"ו: גם תכוין להמשיך במלת "יום" אל ז"א הנקרא
 "אל הוי'" כמנין יום [עם הכולל]. וראה במראי
 מקומות במאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע'
 שו.
 65 עם קרובו: תהלים קמח, יד.
 66 מי לי בשמים: תהלים עג, כה.
 67 צמאה נפשי: תהלים מב, ג.

68 לבי ובשרי: תהלים פד, ג.
 69 בד"ה וארשתוך לי: לקר'ת במדבר ח, ב
 ואילך.
 70 דקמיה כחשכה כאורה בשני כפין עמ"ש
 בד"ה מצה זו: ע"פ תהלים קלט שם (מובא לעיל
 בפנים הגהת הצ"צ). לקר'ת פ' צו יב, א: ודקדוק
 הלשון כחשכה כאורה בשני כפין והל"ל חשכה
 כאורה, אלא משום דחשך לא יחשיך כו', אבל כחשכה
 כאורה בשני כפין משמע דלא זו שגם החשך לא
 יחשיך והחשך שוה לאור אלא אף האור שוה לחשך
 דכל נהורין מתחשכאן קמ' כו' וכתר עליון אע"ג
 דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא כו'. וע"ש
 עוד בהגהות אדמו"ר הצ"צ.
 71 שמש ומגן: תהלים פד, יב.
 72 ותתפלל חנה על הוי': כן מובא במקומות
 רבים בתר"א ולקו"ת, והוא על פי שמואל-א א, י:
 ותתפלל על הוי' [ושם ב, א: ותתפלל חנה]. ובענין
 "על הוי'" שפירושו למעלה משם הוי', ראה גם
 זח"ג טו, ב. עט, ב. וראה תר"א בא ס, ג. משפטים
 עט, א. ובכ"מ. ובמראי מקומות במאמרי אדמו"ר
 האמצעי ויקרא ח"א ע' צב. ובסה"מ תרל"ח ע'
 תקכא. וראה בנדר"ד אור"ת בראשית יט, ב.

וזכרתי את בריתי יעקוב

הוי', א"כ זהו בבחי' שלמעלה מבחי' שמש כו'. עכ"ה) שאינם מאירים מעצמן (הג"ה. כמו סיהרא⁷³ דלית לה מגרמה כלום, בד"ה בחדש השלישי ובר"ה מחר חדש. עכ"ה) מבלי שיומשך אור תמיד להחיותם ולקיימם מאין ליש, כמו עד"מ חשך הלילה. והמשפיע למקור דכל המקבלים דבי"ע נק' יום (הג"ה. והוא ז"א דאצילות שבו מאיר מאא"ס בחי' אור וגילוי למעלה מההארה שבמי, כמ"ש ע"פ חנוך ורחוב כו' הנזכר לעיל. עכ"ה) כמו השמש המאיר לארץ, אע"פ שארץ ויושביה ישנם חיים וקיימים בלעדי השמש, אבל השמש יאיר עליהם ויחדש חיותם, ואז כשמאיר עליהם השמש נק' יום שלם, ומבלי ערב ובוקר אין היום אחד, כי אם לא ה' חשך ברישא, ולא ה' נהורא מתפשט זיוו להתאחד, לא ה' נק' אחד.

וכן בכל מקבל ומשפיע, כשיש שניהם ביחד נק' שלימות (הג"ה. כמו זכר⁷⁴ ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא שמם אדם, שאזי דוקא ע"י שהם יחד משפיע ומקבל נמשך בהם הברכה ונקראו אז דוקא אדם, שהוא בחי' גבוה כמ"ש בת"א⁷⁵ פ' יתרו בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה, ולכן אדם⁷⁶ הוא אדמה לעליון. ועד"ז שיהי' בחינת יום אחד, שהוא ענין גלוי אחדותו יתברך, כמ"ש בת"א⁷⁷ בד"ה ורא אל אברהם כפי' ביום ההוא יהי' הוי' אחד שהקשו אטו האידנא לאו אחד הוא כו', זהו נמשך ע"י ויהי ערב ויהי בקר, התחברות דכר ונקב, אזי ויברך אותם כו'. ועמ"ש כמ"א ע"פ ביום ההוא יהי' הוי' אחד ע"פ הגמרא ס"פ⁷⁸ אלו עוברין, דהמכוון שיהי' המשכת ש' הוי' דע"ק בז"א, ולכן יהיח⁷⁹ כולו הטוב והמטיב דלית⁸⁰ שמאלא בהאי עתיקא, וגילוי זה נמשך ע"י יחוד ערב ובקר, וכענין מצא⁸¹ אשה מצא טוב כו', טיבו דעתיקא, כמ"ש כמ"א. עכ"ה), ואם לאו אזי המקבל יחסר חסרון גמור בלעדי המשפיע, ולהמשפיע יחסר לו שלימות זיו התפשטות פעולת אור המדה שלו, דהיינו זיוו שנתפשט ממנו אל המקבל אינו קרוב אליו ואינו מתאחד עמו, אם לא יוסיף לקיימו תמיד חדשים⁸² לבקרים, מאחר שמהות המקבל נלקח ממנו, הרי

79) יהיה כולו הטוב והמטיב: פסחים שם: לעוה"ב כולו הטוב והמטיב.

80) דלית שמאלא בהאי עתיקא: ע"פ זח"ג קכט, א. ע"ח שער עתיק (ש"ב) פ"ב. שער הארת המוחין (ש"ב) פ"ז. ובמראי מקומות במאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג ע' תתעא.

81) מצא אשה מצא טוב כו' טיבו דעתיקא כמ"ש במ"א: משלי יח, כב. זח"א רנו, ב: לא שריא טיבו דעתיקא אלא באתר דשלים באתר דאשתכח דכר ונוקבא. ראה אוה"ת בראשית יט, ב. שה"ש (כרך ב) ע' שפכ. יהל אור להצ"ע ע' שיג (בשם הזהר גדול בראשית עמוד נ"ז, והוא לשון הזהר ח"א בהשטות רנו, ב).

82) חדשים לבקרים: על פי איכה ג, כג.

73) סיהרא דלית לה . . בד"ה בחדש השלישי ובד"ה מחר חדש: תו"א טז, ג. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע' מח ואילך.

74) זכר ונקבה בראם: ע"פ בראשית ה, ב. וראה זח"א נה, ב: אדם לא אקרי אלא דכר ונוקבא כחדא. [וראה לקמן הערה ד"ה מצא אשה מצא טוב].

75) בת"א פ' יתרו: עב, ד.

76) אדם הוא אדמה לעליון: ע"פ ישעי' יד, יד. שלה"ג, א. וראה בנסמן באורך במראי מקומות במאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ג ע' תעב. דברים ח"א ע' קכב.

77) בת"א בד"ה ורא אל אברהם כפי' ביום ההוא . . אטו האידנא: זכר' יד, ט. פסחים נ, א. תו"א נה, ג.

78) ס"פ אלו עוברין: פסחים שם.

וזכרתי את בריתי יעקוב

יחסר להמשיע אם לא יתאחד עמו, ולא יהי' נקי' אחד (הג'ה). וכנודע⁸³ מענין צדיק ונושע, שישועתן של ישראל הוא ישועתו של הקב"ה. וזהו וצדיקו⁸⁴ של עולם באמונתו הוא חיה, בחי' ואמונתו⁸⁵ בלילות, וחינו שזה שיומשך מימי⁸⁶ קדם בימי עולם, ומבחי' דלעילא⁸⁷ מן שמשא בשמשא, זהו ע"י יחוד שמשא ופיהרא כו'. עב"ה).

ואע"פ שהחושך⁸⁸ בריאה בפ"ע, כמ"ש ויבדל⁸⁹ אלקי' בין האור ובין החשך, אבל שרש המהות החושך הי' כלול תחלה בתוך האור (שהרי קודם שהבדיל ביניהם היו שניהם משמשין יחד), ואח"כ יצא למהות בפ"ע, ויצטרך לקבל הארה תמיד מן האור, שזהו ההבדלה שהבדילו ה' והקטינו, להיות מקבל מהות בפ"ע, כמו שהנקבה מהות בפ"ע, ואין התהוות שלה לע"ע מן הזכר, אבל כן היתה תחילת לקיחתה⁹⁰ מן צלעות הזכר, וחיה⁹¹ דוגמת לילה כמ"ש ולילה ללילה יחיה, שתהי' בחי' מקבל ממנו, שנמצא שגם הזכר שנלקח ממנו בת זוגו, לא ישלם אם לא ישא אשה, כמ"ש בזהר⁹² דאחד לא שריא במאן דלא נסיב אתתא. וזהו כברייתו⁹³ של עולם ברישא חשוכא, שנלקחה השורש של המקבלים דבי"ע למהות בפ"ע, והדר נהורא, להשפיע ולחדש חיותם תמיד מבחי' סוכ"ע.

ענין שהיו אור וחושך יחד יובן, כי המל' הנק' לילה וחושך, היא אותיות וכלים, הנק' אלקים, עיר אלקינו, והן רק בחי' דומם כו'. והחכמה נק' אור, כי הכסיל⁹⁴ בחושך הולך, וכשמשוג השכל הטיב, א"צ להאותיות, ויוכל להלביש השכל באותיות אחרים, כמו תוס' ור"ן וכו', אבל כשאינו משיג השכל לעומקו, צריך לשמור האותיות. וזהו ע"ד מיב⁹⁵ במים קודם שהבדיל, וע"ד כותל⁹⁶ א'

תמיד לב, א. ועוד. ראה בהנסמן בהערת רבינו בסה"מ תש"ח ע' 239. ובמובא בספר הערכים-חב"ד כרך א' ע' רג. כרך ב' ע' תקטו, תקצח ואילך, תרצד.

89) ויבדל אלקי' . . שניהם משמשין יחד : בראשית א. ד. פירש"י שם.

90) לקיחתה מן צלעות הזכר : בראשית ב, כב. וראה לקמן הערה ד"ה נסירת אדם וחיה.

91) וחיה דוגמת לילה כמ"ש ולילה ללילה : תהלים יט, ג. ראה תו"א בראשית ו, ד.

92) בזהר דאחד לא שריא: זח"ג פא, ב.

93) כברייתו של עולם: שבת עז, ב.

94) הכסיל בחושך הולך: קהלת ב, יד.

95) מים במים: ביר פ"ה, ב.

96) כותל א' לשתיהן: ראה פע"ח שער ר"ה, שננסמן לקמן (הערה ד"ה נסירת אדם וחיה).

83) וכנודע מענין צדיק ונושע שישועתן של ישראל: זכרי' ט, ט. וראה על פסוק זה בס' מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' קפז [ושם בתחילת המאמר כוונתו למאחז"ל זה].

84) וצדיקו של עולם באמונתו: קהלת רבה פ"ג, יב עה"פ וצדיק באמונתו חיה, אפילו צדיק חי העולמים מאמונתו הוא חיה.

85) ואמונתך בלילות: תהלים צב, ג.

86) מימי קדם בימי עולם: מיכה ז, כ (ימי קדם) ועוד. ישע"י סג, ט, ומלאכי ד, ד ועוד. זח"ג ט, א. קלד, ב. ועוד.

87) דלעילא מן שמשא: לשון הזהר – ח"א רכג, ב. ח"ב נט, א. ועוד.

88) שהחושך בריאה בפ"ע: מקור דיעה זו מצויין בכ"מ: שמור"ר פמ"ו, כב. לקח טוב בראשית בתחילתו. חזקוני בראשית א, ב. חדא"ג מהרש"א

וזכרתי את בריתי יעקוב

לשתייהן וכו'. וזהו יש⁹⁷ מדינות שאין שם יום ולילה רק הכל יום, אבל אין מאיר כ"ב כו', ואחר שהבדיל שיהי' האור תחומו ביום, נעשה כהיר יותר, והחושך בלילה יותר. והבדלה זו, כדי שיתחברו פכ"פ ע"י בריתי יומם ולילה, והיינו שיתרון האור נמשך ממה דאתהפכא השוכא לנהורא ע"י תפלה. וזהו ולילה ללילה יחנה, פי' לילה, היינו תפלה, ללילה בו יחנה כו', וכן יום אשר⁹⁸ אנכי מצוך היום, ליום בחי' שמש וכו', יביע כמעין הנובע כו'.

וכן בנש"י שהם מדת לילה, בשפוך נפשם אלקי' בתפלה לה', לצאת מגדרי גבולם להתכלל במקור החיים, ואז אין להם חיות של זה העולם, בלעדי אא"ס ב"ה שיחיה אותם מחדש, ומשתוקקים ונכספים מאד לקבל חיות מבחי' א"ס דוקא (הג"ה). וזהו ענין תפלת הערב וכנ"ל. וכן ענין הצות⁹⁹ לילה אקום להודות לך כו'. עכ"ה). אך הרי לית⁹⁹ מחשבה תפיסא בי', וא"כ אור ה' שופע עליהם לחדשם ולהאירם באור א"ס ב"ה, אינו אלא ע"י התורה (הג"ה). שהיא נק' יום כמ"ש אשר אנכי מצוך היום, ולכן נאמר בתורה והגית¹⁰⁰ בו יומם ולילה, שענין מחבר בחי' יום בבחי' לילה, שיהי' ולילה כיום יאיר. עכ"ה) שהוא רצונו וחכמתו ית', כשידברם נפש האלקי' בדבור והבל פה אז נמשך מדת יום בלילה להאירה, כי הבלי¹⁰¹ בקעין אוריא דנוגה, ומתלבשת בהבל הגשמי הזה, בחי' הבל רוח פיו ית', הנק' מדת לילה, המחיה כל הנבראים מאין ליש, ואז השגת טעם ודעת של ההלכה למה כשר שהוא אומר בדיבור, היא היא הקריאה והמשכה מחכמה עילאה שמלוּבש תוך מידותיו ית', לנה"י שבו, ומשם נמשכים מוחין חדשים לבקרים דנוק', הנק'¹⁰² הבל קדישא, בכל בקר, להאיר את הלילה, לית^{102*} טרף לביתה, בכל פרטי פרטיות שלהם, כמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חוקות כו'. פי' בריתי יומם ולילה, התקשרות והתחברות יומם בלילה כו'. וזהו אם¹⁰³ ישים אליו לבו בתפלה במס"נ ע"ד כלתה^{103*} נפשי, אז תהי' שפע האורות דאצילות, הנק' רוחו ונשמתו, בחי' חב"ד דז"א, הממשיכין מוחין לנוק' לכלים דאצילות, (הג"ה). נמצא ערב ובקר חי"ע תפלה ותורה כו'.

98) אשר אנכי מצוך: ואתחנן ה. ו.
 99) חצות לילה... לית מחשבה: נסמן לעיל.
 100) והגית בו: יהושע א. ח.
 101) הבלי' בקעין אוריא: ראה זח"ב קל, א. קסת, ב. ויעוד.
 102) הנק' הבל קדישא: זח"ב נט, א.
 102*) ליתן טרף לביתה: ע"פ משלי לא, טו.
 103) אם ישים אליו לבו: איוב לד, יד.
 103*) כלתה נפשי: תהלים פג, ג.

97) יש מדינות שאין שם יום ולילה: נזכר ע"ד בוח"ג י, א: ואית אתר דכולי' יממא ולא אשתכח בי' ליליא בר בשעתא חדא זעירא. וראה ס' השרשים לרד"ק שורש עוף (על איוב י, כב). ס' העבור מאמר א' שער א ואילך. ס' נחמד ונעים ס' קמ"ה. ביאור קול יהודה על כוזרי מאמר ב' פ"כ. בספרים אלו דנו ג"כ להלכה בענין זמן ק"ש כו', וראה עוד פסקי תשובה סי' רנ"ג. שו"ת מנחת אלעזר ח"ד סי' מ"ב. ועוד. [ולא מצאתי לעת עתה בענין זה, בעוד ספרי החסידות].

וזכרתי את בריתי יעקוב

גם ערב ל' תערובות, כמו ברית¹⁰⁴ מלח ממולח, שמערב ומחבר יום ולילה, עי' ביאור ולא תשבית מלח.

קיצור. מי לי בשמים, תפלת הערב, כי¹⁰⁵ אשב בחושך ה' אור לי, ובחי' יום הוא המשפיע אל המקור דבי"ע הנקרא לילה, וע"י יחוד יום ולילה נעשה יום אחד, הארה הגבוה מבי' הבהינות. (ואפ"ל, לכן נק' בריתי יומם ולילה, תוספת המם דיומם בא להורות על בחי' תוספת אור זה, כי יום ז"א ויומם זהו יסוד דאבא כו') ולכן תחלה היו חשך ואור יחד, ואח"כ הבדיל ביניהם, זהו כמו נסירת¹⁰⁶ חוה מאדם, בכדי שאח"כ יזדווגו פכ"פ, וכ"ה ענין נש"י הנק' לילה והתורה נק' יום, וע"י התפלת הערב ועסק התורה ממשיך יחוד יומם ולילה.

ובהג"ה, ענין תפלת הערב ע"ד על הוי', ופי' שעיי"ז יום אחד, ע"ד ביום ההוא יחי' הוי' אחד, וענין וצדיק באמונתו יחיה, וכן בעסק התורה שנק' אשר אנכי מצוה היום, ע"י יחוד התפלה שהיא מודת לילה עם התורה הנק' היום, מאיר אור א"ם בתורה ונקרא יום אחד. ויש להעיר מפסוק ימים¹⁰⁷ יצרו ולא אחד בהם, והיינו שכמ"כ ענין המצות שנק' יומין¹⁰⁸ עילאין יש בהם ג"כ לילה ויום, בחי' יום שמחה של מצות, ולילה שכדי שיבא לשמחה זו צ"ל תחלה מרירות כו', ואזי ולו אחד בהם, שיאיר בהיומין בחי' אור א"ם. וזהו לא¹⁰⁹ יהי' לך עוד השמש לאור יומם כו' והיה לך כו', וע"ד יום טוב כו'. ע"כ מהג"ה.

ד) ולהבין ביותר, כי המשכות החיות השכל ומדות תוך הגוף, אע"פ שהיא השפלה גדולה לעצם הנפש, שהרי השכל המצומצם לפי כלי המוח אינו ערך עם כח ההשכלה שבעצמיות נפש, אבל מצד האור שנתפשט מהנפש תוך כלי הגוף יהי' לו גרעון כשיסתלק למקורו בהעדר חיות הגוף, כגון בתענית מחמת שכלי הגוף חלש מסתלק השכל, שאינו משיג כמו שהשיג קודם שהי' רעב, כן הוספת אורות ומוחין דמדות עליונות דאצי', אע"פ שמצד מקור חכמה עילאה דאצילות, שאינה מצומצמת תוך המדות, לא תתחזק ותתרבה בקיום וחזוק המדות, שהרי המדות מצמצמים ומעלימים אורה, אבל מצד צמצום החכמה תוך המדות תתחזק ותתרבה בקיום וחזוק המדות, וברפיון המידות תסתלק ותגרע אורם.

וזאת ידוע, שע"י העלאת¹¹⁰ מ"ן של נשמת הצדיקים, וכללות נש"י בתפלתם, הם מנשאים ומגביהים חיות אלקות שבתוך כל הנבראים, להארות מדותיו ית',

104) ברית מלח ממולח . . ביאור ולא תשבית
מלח: ויקרא ב, יג ועוד. תשא ל, לה (ורש"י שם).
לקו"ת ויקרא ו, ד.
105) כי אשב בחושך: מיכה ז, ח.
106) נסירת חוה מאדם: ראה פתיח שער כ"ד (ריה) פ"א ואילך (ע"פ ברכות סא, א). לקו"ת תבוא מב, ב. ובנסמן באורך במראי מקומות בסידור עם
דא"ח (הוצאת תשע"ט) שסא, א.
107) ימים יצרו: תהלים קלט, טז.
108) יומין עילאין: זח"א רמז, א. זח"ג צד, ב. ועוד.
109) לא יהי' לך עוד השמש: ישעי' ס, יט.
110) העלאת מ"ן של נשמת הצדיקים: ראה ע"ח שער הנסירה (שכ"ט) פ"ג. ובכ"מ.

וזכרתי את בריתי יעקוב

בחי' סכ"ע, ואז מתחזקין המדות. כמו עד"מ מבירור המאכל שמחזק הלב, והלב ממשיך כח השכל לתוך כלי המוח, ומתחזק השכל המצומצם, כן ענין המס"נ שנהפכת ובאה למקורה, מחזק המדות גדולה וגבורה הנק' ימות¹¹¹ עולם, ועי"ז נתחזק חב"ד דילה ואשדיו¹¹² מיין לקבלי' כמבואר, ואז נמשך מוחין להמדות דכורא הנק' ימי¹¹³ עולם, וזה שע"י ישים אליו לבו, לב דנוק', רוחו ונשמתו אליו יאסוף.

וזהו ענה¹¹⁴ דודי ואמר קומי לך רעייתי יפתי, פי' מה שאת מקים ומתנשא עצמך להדבק בי במס"נ בתפלה, היא לך, בשביל עצמך, שיאיר בך רוחי ונשמתי. יפתי, שמייפין אותי בתפלתם, כלומר כשמשבחין ומפארים אותי, לבד השגת אלקות שנקלט בנפשם מחמת ההתבוננות, עוד אחת, שמחמת השגתם והתפעלות נפשם מיקר תפארת גדולתו נשלם הכוונה בגין¹¹⁵ דישתמודען לי', ומעוררין בזה בחי' ת"ת דאצילות. וזהו יפתי, כלומר הרי הם מייפין ומעוררין בחי' ת"ת שלי, בחי' א"ס ממש, שהוא עיקר המשפיע, להיות מקור לבע"ג, רעייתי שמפרנסין¹¹⁶ לאביהם שבשמים. וענין הפרנסה הוא המאכל שממשיך השכל תוך המדות, כן הקריאה שבתורה אחר התפלה, הוא המשכת רצונו וחכמתו לעולם הדבור.

[קיצור] יבאר ענין יהוד לילה ויום, מקבל ומשפיע, ממשל המאכל שע"י דוקא מתחזק השכל, וי"ל לכן היהוד נק' לחם, כמו בלתי¹¹⁷ הלחם אשר הוא אוכל, קראן לו ויאכל לחם.

ה) **והנה** להבין ענין מאין¹¹⁸ באת ולאן אתה הולך, שע"י התפלה בנקודת הלב מתקשרים ומתעלים כל כחות נשמתו באלקים חיים בחי' איו, שהוא ענין אני¹¹⁹ ראשון ואני אחרון, דהיינו כתר ומלכות, כמ"ש במ"א¹²⁰ שכתר דמל' דאצילות הוא בחי' אלקות ממש, שאינו מתלבש ומתמצם אפילו בחב"ד דבריאה, והוא עיקר בחי' סובב דממלא, כמו עד"מ רצון הדבור שבלב כו', ומחכמה שבמל'

117) בלתי הלחם. . קראן לו ויאכל לחם: וישב לט, ו. שמות ב, כ (וראה פירש"י שם ובכ"מ).

118) מאין באת ולאן אתה הולך: אבות פ"ג מ"א. וראה לקו"ת במדבר ב, א.

118*) אני ראשון ואני אחרון דהיינו כתר ומלכות: ישעי' מד, ו. ראה פרדס שער ג פ"א. ע"ח שער דרושי אבי"ע (שמ"ב) פ"א. ובמראי מקומות בתו"ח וארא נח, ד.

119) במ"א שכתר דמל' דאצילות: ראה מאמרי אדמו"ר הזקן על מארזיל ע' יב. על נ"ך (כתובים) ע' רכא. ובכ"מ.

111) ימות עולם: האוינו לב, ז. ברכת יוצר. וראה לקמן בהערה ד"ה ימי עולם.

112) ואשדיון מיין לקבלי' כמבואר: זח"א ס, ב. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן על ענינים ח"ב ע' שעט ואילך, ובמראי מקומות שם.

113) ימי עולם: נסמן לעיל בהערה ד"ה מימי קדם. בחילוק ימות עולם וימי עולם, ראה זח"ג טו, א. ובמראי מקומות במאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע' רכה. במדבר ח"ב ע' שסו.

114) ענה דודי ואמר: שה"ש ב, י.

115) בגין דישתמודען לי': זח"ב מב, ב.

116) שמפרנסין לאביהם שבשמים: זח"ג ז, ב.

וזכרתי את בריתי יעקוב

הוא שורש כל התהוות דבי"ע כי כולם¹²⁰ בחכמה עשית, והחכמה^{120*} מאין תמצא כידוע, לכן כל עיקר התהוות מהות הנשמה הוא מחכמה שבמל', אך שבאמת מאין שהוא בחי' כתר, בחי' אין שבחכמה, כמבואר שהולדת טפת המוח הוא מבחי' כח המשכיל, שהוא מן עצמיות מהות הנפש, ולכן ע"י נקודת הלב שהוא הרצון דייקא, בבחי' סוכ"ע שלמעלה מזמן ומקום, כ"א לפי השגתו באלקות, מתקשרת הנשמה אלקי' באותו רגע במקור חוצבה, בחי' אין שבחכמה שבמל' דאצי'. אלא כמה יהי' הארה זו בגילוי וכמה בהעלם, הוא לפי מדריגות השגות הנשמות באלקות אם מיצירה או מבריאה כו', כמו שהפרש בגילוי הארת חכמה שבמל' דאצילות בין עולם הבריאה לעולם היצירה.

וזהו מדרגת הקיבול שכר בג"ע העליון, כי כל נשמה נהנית¹²¹ מזיו השכינה, בחי' אין שבחכמה תתאה, המתלבשות בהשגות הנשמות ממש ומהוה אותן מאין ליש, כי זיו היא בחי' התענוג העליון שבשכינה, שהיא חכמה שבמל' דאצילות, המהוה מהות הנשמות, וכשנהנית מהזיו היא מתבטלת ממציאיתה מהתענגה בעונג העליון, והיא הקרבת הנשמות במזבח עילאה, וריבוי המדריגות בזה הוא לפי ערך עומק נקודת הלב שבתפלה, כי אין קץ במדריגות. כמו שנראה בהפקירות הנפש במילי דעלמא, שיש בה רבבות מדרגות זו למעלה מזו, יש א' שעומד בנסיונות קטני' ולא בגדולים, שאע"פ שיוכל אדם להסתכן ממש בסכנת אש וחרב בשביל אהבת ותשוקת איזה ענין, אבל לא יסבול יסורים קשים ומרים, עד שאחז"ל אלמלא¹²² נגדוהו כו', נמצא אינה בשלימות, שהרי יסתירנה הנסיון הגדול, לכן נתנסה¹²³ אברהם בעשרה נסיונות, אע"פ שהי' מרכבה בבחי' ביטול לאלקים חיים במס"נ אמיתי. אבל להיות כי הרצון הוא מהות הנפש ולא התפשטות כוחותיה, לכן בהתפשטות ומסירת העצמיות יתרבו המדרגות עד אין קץ, ומפני אהבת ה' אליו רצה שיגלו בנפש אברהם כל מדרגות מס"נ, כי הם מכוסין כשאין דבר המנגדם, וכל שהמנגד יותר, יעורר אמיתת הנקודה העצמי' של הנפש ביותר. וזה שחשק¹²⁴ ר' עקיבא כל ימיו בשעת ק"ש, מתי יבא לידו נסיון על קדה"ש ויתגלה מסירת נפשו ביתר שאת ע"י המנגד.

והנה כל קיבול שכר הנשמה בהתענגה על ה' בג"ע העליון מזיו השכינה, הוא בחי' אין של היש, שהוא החכמה, ולכן נק' הכתר שבחכמה, אני, שיש בו יו"ד, שהוא חכמה, כמבואר ע"פ¹²⁵ יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו, שע"י התפלה שמתהפך מהתלהבות לתענוג, הוא שהי' יש ונתבטל, ע"ד

124) שחשק ר' עקיבא: ברכות סא, ב: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו כו'.
125) ע"פ יחינו מיומים: לקו"ת דרושים לר"ה סד, א.

120) כולם בחכמה עשית: תהלים קד, כד.
120*) והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.
121) נהנית מזיו השכינה: ברכות יז, א.
122) אלמלא נגדוהו: כתובות לג, ב.
123) נתנסה אברהם בעשרה נסיונות: ראה

וזכרתי את בריתי יעקוב

דס¹²⁶ נעכר ונעשה חלב, והוא ענין רוחצות¹²⁷ בחלב. אבל בחי' אין האמיתי שאינו בערך אפי' להיות מקור ליש, שהוא פנימיות הרצון, שאינו מקור כלל לכח השכל, והוא פנימיות התענוג, ולא זיו שבחכמה, נק' אן. וזהו לאן, בלא יו"ד, אתה הולך, בכח הלבושים של הנפש, ע"י מדו"מ שבתומ"צ דייקא, שמהם נעשה לבושים לנשמות בג"ע, וע"י הלבושי' יכולין הנשמות להיות בבחי' אין האמיתי הנק' שעשוע המלך, מפני שהתורה היא עצמיות חכמתו ופנימיות עונג העליון ית' מלוכש בדברי ההלכה, וכשהנשמה מדברת דברי ההלכה, הרי ההבל דיבוריו מתלבשים בו, בחי' הכלים קדישין דרוח פיו ית' שבעולם הבריאה, ואותן ההבלים נקראים צרור¹²⁸ החיים, שהנשמה מלוכשת וצרורה בצרור זה, וע"י צרור ולבוש הזה לא תתבטל ממציא אותה, אפילו כשתתעלה בבחי' אין האמיתי, להיות הצרור הזה יש בו הארת פנימיות עונג העליון, שהרי ההלכה נתלבשה בלבושים דבי"ע כו', כמבואר¹²⁹ על משה שבא ע"י הענן הנלקח מפנימיות בינה, ונתגשם להיות לו לבוש ועולה על ידו. וכמו¹³⁰ שזורקין הקלע שנזרק הגבה למעלה, כן הליכות והגבהת הנשמה מעלה מעלה בההלכות לבחי' אן.

[קיצור]. יבאר ענין מאין ולאן. שהוא חירידה צורך עלייה, ע"י התפלה מתקשרת בבחי' אין, אותיות אני ראשון ואני אחרון, ולפי ערך ההתקשרות אם בכתר דיצי' או דבריא, לפ"ע עומק הלב, ולכן נתנסה אברהם עשר נסיונות, שע"י המנגד הנסיון, יתגבר הרצון. ע"י¹³¹ ד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו, כי מנסה לדעת, ועי"ז נתגלו באברהם כל ע"ם שבנפשו כו', ולכן נסתפק¹³² ריב"ז לאיזו דרך כו'. והעליי' לאן למעלה מיו"ד דאין, י"ל ע"ד אנכי¹³³ גבוה מאני, והיינו ע"י הלבושי' הנק' ימים יצרו, שנעשו ע"י חיבור ערב ובקר דוקא, אזי נעשו יום אחד, שיהי' מאיר בו בחי' אן. כשער¹³⁴ החמושים שבועות נתגלה אנכי, זהו אן. ולי' מקום מקומו*¹³⁴ של עולם ואין העולם מקומו.

[וא"י] וזךן וזכרתי את בריתי יעקוב, ביעקוב כתיב וזכרתי לשון הוה, שתמיד נזכר עליו ולא יכול לשכוח עליו, ובאברהם והארץ כתיב אזכור משמע שהי' בה ח"ו שכחה, אלא שיזכור עליהם. והענין שהארת המשפיע בהמקבל

126 דס נעכר ונעשה חלב: בכורות ו, ב. ועוד.

127 רוחצות בחלב: שה"ש ה, יב.

128 צרור החיים: שמואל-א כה, כט.

129 כמבואר על משה: ראה תו"א חיי"ש טז, א.

מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תג. והמובא בביאורו

להצ"צ ח"א ע' רי. ונסמן בפרטיות במראי מקומות

בביאורו ל' לאדהאמ"צ צה, ג (מג, א).

130 וכמו שזורקין הקלע: ראה תו"א משפטים

עו, א"ג. ובכ"מ.

131 ע' ד"ה אחרי . . . כי מנסה לדעת: פ' ראה

יג, ד"ה. לקו"ת פ' ראה יט, ב. ואילך.

132 נסתפק ריב"ז לאיזו דרך: ברכות כח, ב.

וראה במראי מקומות במאמרי אדמו"ר האמצעי

ויקרא ח"ב ע' תקנו. ובכ"מ.

133 אנכי גבוה מאני: ראה מאמרי אדמו"ר

הזקן תקס"ב ח"א ע' יד, ובמראי מקומות לשם.

134 בשער החמושים שבועות: ראה תו"א יתרו

סט, ב. לקו"ת במדבר י, ד, יב, א. שה"ש לה, ג.

ובכ"מ.

*134 מקומו של עולם: ב"ר פס"ח, ט. ובכ"מ.

וזכרתי את בריתי יעקוב

הוא באותו דבר שהמקבל מעלה מ"ן אליו, אם באהבה מעורר אהבת המשפיע, ואם בשכל יעורר שכל המשפיע, ובודאי מוכרח שיהי' בהמקבל הארה מסותרת מבחי' מזדגת המשפיע שעל ידו יעורר כח המשפיע, כמבואר¹³⁵ בענין שורש נשמות זכר ונקבה קודם יצירתם בכלי גוף מאותו תאובתא דנשמתין נמשכה אהבה הגשמיות שלהם בירידתם הארות הנשמות בגוף.

וזָהוּ ענין כריתת ברית, אין¹³⁶ האשה כורתת ברית כו', דהיינו¹³⁷ כמו שני אוהבים כורתים דבר לשניים, וע"י שחיותו יהי' קשור וטמון בחבירו במה שחולק לו בהדבר, וכן חבירו יפשיט מחיותו בהחלק שיתן לו, ונמצא נזכרים זע"ו תמיד ע"י התפשטות חיות כ"א מחבירו, כן לקיחת א' מצלעותיו גרעון המשפיע הוא כדי שיזכור על המקבל, ובהמקבל יהי' גרעון תמיד שיצטרך להארת המשפיע, וע"י הכריתת שבין שניהם, הם ברית שלם, יכול המקבל לעורר בכל כח פרטי כח המשפיע מיד, כן בכל כח פרטי מנפש אלקות, אם אהבה או יראה או שכל, מעורר בחי' אהבה עילאה שמבחי' אלקות בלי גבול, וכן יראה כו'. אך אין זאת אלא באתעדל"ת דוקא, שאע"פ שברית כרותה הוא עכ"ז אין הזכרון זע"ו כ"א בהתעוררות, כמו שני אוהבים נפרדים למרחוק ושוכחים זע"ו אלא שנזכרים לפרקים ע"י הכריתת ברית, וזהו דכתיב באברהם לשון אזכור שהוא כפי העלאת מ"ן. אבל ביעקב כתיב וזכרתי, כי יעקב הוא בחי' רחמנות שבנפש אלקות, ע"י התבוננותה עוצם ריחוקה והשפלתה מה' אחד, מעוררת בזה בחי' הרצון עד למעלה, כי¹³⁸ הוא בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה.

[קיצור.] וזכרתי את בריתי יעקב, כי ע"י אברהם, אהבה תלוי באתעדל"ת מעומק הלב, ע"י הנ"ל שנתנסה בעשר נסיונו, שיהי' גלוי האהבה בכל תוקף, אזי יעורר, אבל ע"י רחמי, מעורר מיד. וזהו ברית¹³⁹ כרותה לי"ג מדה"ר שאין חוזרות ריקם, כי רחמי' בריח התיכון כו', לכן נאמר וזכרתי לי' הוה. ועמ"ש ע"פ¹⁴⁰ וידבר אלקים כו' אנכי, בענין אלו¹⁴¹ ואלו דא"ח. אך והו"י¹⁴² עמו שהלכה כמותו, נמצא הלכה נמשך משי' הוי' שהוא מדה"ר דוקא, קו האמצעי, והלכה בחי' הליכות¹⁴³ עולם לו.

138) כי הוא בריח התיכון: זח"ב נא, ב. וראה במראי מקומות במאמרי אדמו"ר האמצעי שמות ח"א ע' יט. ובסה"מ תרכ"ט ע' קיז.

139) ברית כרותה: ר"ה יז, ב.

140) ע"פ וידבר אלקים: אוה"ת יתרו ע' תצג ואילך. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' שכו ואילך.

141) אלו ואלו דא"ח: עירובין יג, ב.

142) והוי' עמו שהלכה כמותו: שמואל"א טז, יח. סנהדרין צג, ב.

143) הליכות עולם לו: חבקוק ג, ו.

135) כמבואר בענין שורש נשמות זכר ונקבה: ראה מאמרי אדמו"ר הזקן „אתהלך לאוניא" ע' א. ובפע"ח שער ט"ו (ק"ש שעל המטה) פ"א: כי תיכף שגור על הנשמה של הזכר לבא אל עולם הזה, אזי נחצבת ג"כ נקבתו מהיכל לבנת הספיר כו', ומתעטפין שניהן יחד ברוח העוטף אותם ממצבם כו' ומעטף אותם כמו שמעטפין בטלית לחתן וכלה כו'.

136) אין האשה כורתת ברית: סנהדרין כב, ב.

137) דהיינו כמו שני אוהבים: ראה לקו"ת

נצבים מד, ב.

וזכרתי את בריתי יעקוב

וי"ל יעקב בגימ' ב"פ אמן וע' בסידור¹⁴⁴ בד"ה ברוך ה' מציון, פי' ב"פ אמן ע"ד נעוץ¹⁴⁵ תחלתן בסופן ונעוץ סופן בתחלתן, ולכן זהו ע"י יעקב בריח התיכון שמבריה מלמעלה שיהיה נעוץ תחלתן כו'. וע' בת"א¹⁴⁶ ס"פ וישב גבי ונתתי לך מהלכים, ובד"ה¹⁴⁷ כי תצא דרוש הראשון. אך אמן ואמן תוספת ואו באמן השני, וי"ל ע"ד נרי¹⁴⁸ הוי' והוי' יגיה, וזהו יעקב מלא בוא"ו.

ואפ"ל לפ"ו, אמן הראשון חיבור הוי' דו"א עם מלכות הנק' אד', ואמן השני חיבור הוי' דע"ק עם אד' ע"ד והוי' יגיה השכי, וא"כ זכרתי את בריתי יעקוב מלא. או ע"ד כפל ב"פ¹⁴⁹ הוי' הוא האלקים לחיזוק הענין, הא', כשמאיר ע"ד העלם שמש ומגן, הכ', ע"ד גילוי כמו ביצי"מ, ע"ד מוציא¹⁵⁰ חמה מנרתקה או ע"ד ב' שילובי, שילוב¹⁵¹ הוי' באד' ושילוב אד' בחוי' כביאור ע"פ שובה. וע' מזה בסידור¹⁵² בד"ה אד' שפתי תפתח שזהו ע"ד מ"ת וירד¹⁵³ הוי' ולע"ל, וזהו כורע¹⁵⁴ בברוך וזקף בשם ע"ש. וע' בד"ה¹⁵⁵ כי אתה נרי ב' פירושים בענין ארוממך. ועכשיו¹⁵⁶ נכתב הוי' ע"י שיהי הוי' אחד כנ"ל, ונק' אד' זהו אמן הראשון, ולע"ל יהי' ושמו אחד שיהי' נק' כמו שנכתב, זהו ואמן, שש' הוי' עצמו יהי' בחי' ארון, בלי לבוש כו'. ע' דרוש¹⁵⁷ דרשו בהמצאו, בילקוט¹⁵⁸, אמן ואמן, אמן בעוה"ז אמן לעוה"ב. וב"מ¹⁵⁹ בת"ו. ובסידור¹⁶⁰ מהרי"ק פי' אמן הא' בקבלתה מנח"י, אמן הב' בקבלתה מהג"ת. ואפ"ל ע"ד ב"י¹⁶¹ ברכות, משמח התן ובלה שהיא מקבלת ממנו, הב'

ע"ד שילוב הוי' ואד').

(153) וירד הוי' יתרו יט, כ.

(154) כורע בברוך וזקף בשם: ברכות יב, א.

(155) בד"ה כי אתה נרי ב' פירושים בענין

ארוממך: תהלים ל, ב. תר"א מקץ מא, א ואילך.

(156) ועכשיו נכתב הוי' . ונק' אד': גמ' פסחים

שם (הובא לעיל במאמר).

(157) דרוש דרשו בהמצאו: אוה"ת דרושים

לש"ש ע' איתעה (דרוש אדמו"ר הצ"צ עצמו). וראה

ג"כ אוה"ת תבוא ע' תתשיד ואילך.

(158) בילקוט אמן ואמן: ילקוט שמעוני תהלים

מא, יד (רמז תשמא). ובכ"מ.

(159) וכ"מ בת"ו: בתרגום ירושלמי עה"פ

(תהלים פט, ג): בריך שמא דה' בעלמא הדין אמן

ואמן בריך דה' לעלמא דאתי אמן ואמן.

(160) ובסידור מהרי"ק: סידור הארז"ל, מר'

יעקב קאפיל (קול יעקב) בפסדו"ז עה"פ.

(161) ב' ברכות משמח חתן וכלה . . שוין

בקומתן: ברכת נשואין. ראה בכל זה: תר"א ויגש

מד, ד. סידור עם דא"ח קצו, ב (קלב, א). ר"ג (קלח,

ב). ובמראי מקומות שם.

(144) בסידור בד"ה ברוך ה' מציון: תהלים פט,

נג. סידור עם דא"ח קטו, ב (עא, ד). [בסידור שם

הוא על הפסוק שלפני זה „ברוך ה' לעולם אמן

ואמן], אבל בכללות קורא למוזמר זה ד"ה ברוך ה'

מציון].

(145) נעוץ תחלתן בסופן: ס' יצירה פ"א, ז.

(146) בת"א ס"פ וישב: ל, ד.

(147) ובד"ה כי תצא: לקו"ת תצא לה, ב.

(148) נרי הוי' והוי' יגיה: שמוא"ב כב, כט.

תהלים יח, כט. ראה תר"א מקץ מא, ב ואילך.

(149) ב"פ הוי' הוא האלקים: מלכים"א יט, לח.

ראה לקו"ת דרושים לש"ש סה, ב.

(150) מוציא חמה מנרתקה: נדרים ח, ב. ועוד.

(151) שילוב הוי' באד' ושילוב אד' בחוי': ראה

בנדו"ד במשנת חסידים מס' הבריאה דערבית פ"ה:

ויכוין בכל אחד משלש אותיות אמן למספר כולו

שעולה שילוב אדני והוי'. וראה לקו"ת דרושים

לש"ש שם סה, ד (וע"ש במראי מקומות לדף סד, ב.

וב"מ בתר"ח וראר נ, א).

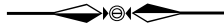
(152) בסידור בד"ה אד' שפתי תפתח: שמח, ב

ואילך (רלח, ג). וע"ש בהנסמן בפטריות (ושם גם

וזכרתי את בריתי יעקוב

משמח התן עם הכלה, שהם שוין בקומתן. וזהו אמן חב', והיינו ואמן בתוספת וא"ו, ע"ד תולדות¹⁶² פרץ מלא. וכ"ז ה"ע וזכרתי את בריתי יעקוב מלא, ב"פ אמן ע"ד מ"ת ולע"ל, ע' בד"ה¹⁶³ ואתחנן.

וא"כ זהו ענין הוי"ו¹⁶⁴ אחד ושמו אחד, פי' הוי' אחד, שיאיר ע"ק בו"א ממש, ואזי ג"כ ושמו אחד, שיהי נק' השם כמו שנכתב, דהיינו שהוי' עצמו יהי בבחי' אד', ע"ד והי"ו¹⁶⁴ אור הלבנה כאור החמה, וזהו וזכרתי.

(163) בד"ה ואתחנן: לקו"ת ג, א ואילך.

(164) הוי' אחד ושמו אחד . . והי' אור הלבנה: נסמן לעיל.

(162) תולדות פרץ מלא: רות ד, יח. ב"ר פי"ב, ו.

ובכ"מ. וראה במראי מקומות בסה"מ תרמ"א ע' רצט.

לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח ר' שניאור זלמן ע"ה

בן הרה"ח ר' נתן ע"ה

גורארי'

נפטר ביום הש"ק א' דראש השנה ה'תשס"ד

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו